

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep

0032 OSLO

Høringssvar om forslag til endringer i lov 17. juni 2005 nr 64 - endringer i barnehageloven som følge av ny formålsbestemmelse

Generelle kommentarer

Barnehagens verdigrunnlag må være utformet slik at mennesker med ulik bakgrunn kan kjenne seg igjen i og slutte seg til innholdet, og slik at alle foresatte kan føle seg trygge på at deres barn blir godt ivaretatt. Respekt for ulike livssyn må understrekes uten at det blir oppfattet som aksept for en verdirelativisme.

Utdanningsforbundet mener at barnehageloven skal sikre barn et likeverdig godt barnehagetilbud. Innledningsvis vil vi vise til vårt høringssvar til NOU 2007:6 *Formål for framtida – Formål for barnehagen og opplæringen*, vår støtte til Bostadsutvalgets forslag til formålsparagrafer og Kunnskapsdepartementets lovproposisjon.

Utdanningsforbundet gjennomførte den gang en grundig høringsprosess, hvor medlemmer på alle nivå hadde mulighet til å delta. Det ble rapportert om stor aktivitet både i forkant av innstillingen fra utvalget og i selve høringsprosessen. Utdanningsforbundet mottok den gang høringssvar fra alle våre 19 fylkeslag. Utdanningsforbundet mener vi har gode innspill fra medlemmene også til denne høringsrunden, selv om vi ikke har gjennomført egen høring ut i organisasjonen.

Utdanningsforbundet

- støtter ikke Kunnskapsdepartementets forslag om et nytt første ledd i § 1a, som gir en adgang til å unnta seg fra henvisningen til ”kristen og humanistisk arv og tradisjon” som innfallsvinkel til verdiene i ny formålsbestemmelse.
- støtter ikke Kunnskapsdepartementets forslag til et nytt andre ledd i § 1a, som gir private barnehager og barnehager eiet eller drevet av menigheter innen Den norske kirke anledning til å vedtektsfeste særlige bestemmelser om livssynsformål.
- mener at barns rett til medvirkning må gjenspeiles i § 2 *Innhold*.
- mener at det er vanskelig å se ”*Barnehagen skal ha en helsefremmende og en forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller*” som innholdselementer. Dette dreier seg om store og komplekse områder. Utdanningsforbundet oppfordrer derfor departementet til å

vurdere en egen utredning og høring om hvordan disse funksjonene kan ivaretas i loven og ikke minst i praksis.

- har formulert eget forslag til § 2 *Innhold*.
- støtter departementets forslag om å videreføre dagens § 3 *Barns rett til medvirkning*.
- mener at ny § 7b kan lyde: *formål, jf. § 1*
- støtter ikke foreslåtte tillegg i § 10 *Godkjenning*.

Verdigrunnlaget

Utdanningsforbundet mener at den nye formålsbestemmelsen er samlende og inkluderende. Utdanningsforbundet var svært glad for at utvalget hadde funnet fram til et formål som kunne være allment! Utdanningsforbundet mener det er avgjørende for et demokrati å ha et samlende formål for utdanningen. Vi støtter formulering av verdigrunnlaget og mener at den nye formålsparagrafen vil favne alle. På denne bakgrunnen mener Utdanningsforbundet at det ikke er behov for å videreføre unntaksbestemmelser knyttet til formålet.

De ulike forslagene

4.1 Rettstilstanden på opplæringsfeltet

Barnehagen er første, frivillige del av utdanningsløpet. I opplæringsloven er det ingen adgang til å reservere seg fra formålsbestemmelsen. Heller ikke i privatskoleloven finner vi avviksbestemmelser om fritak fra formålet. Når det gjelder private skoler, kan disse ha et spesielt religiøst grunnlag. Denne bestemmelsen er ikke regulert i formålet men i bestemmelsen om godkjenning.

5.1 § 1 tredje ledd om private barnehagers rett til å unnta seg fra deler av formålparagrafen

I det nye formålet står det ”*Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, ...*” Videre eksemplifiseres disse verdiene. Eksemplene er allmenne verdier som ”*kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene*”. Utdanningsforbundet mener, som tidligere nevnt, at denne formuleringen favner alle. Dette skriver Kunnskapsdepartementet selv i høringsnotatet: ”Formålsbestemmelsen danner et viktig felles grunnlag for alle barnehager, uansett eierform. Og det er ikke ønskelig med et verdinøytralt formål i barnehagen. Stortinget har vedtatt en ny formulering av formålsbestemmelsen for barnehagen som skal virke samlende og inkluderende.” Det er nettopp dette Utdanningsforbundet er så fornøyd med. ”De nye formålsparagrafene understreker at barnehagen og skolen skal formidle verdier, men ikke påvirke elevene til å følge en bestemt religion” heter det på Kunnskapsdepartementets nettsider.

Utdanningsforbundet mener det nye formålet dekker foreldres rett til å velge private barnehager som er i samsvar med deres egne religiøse og filosofiske overbevisning. Utdanningsforbundet viser til at andre land ikke har noen henvisning til FN-konvensjonen som sikrer religionsfrihet. I forslaget er det barnehageeier som gis rett til å reservere seg, ikke foreldrene! Utdanningsforbundet mener derfor at argumentet om menneskerettigheter og religionsfrihet ikke er godt. Vi støtter ikke forslag om fortsatt unntaksbestemmelse.

Utdanningsforbundet har tidligere påpekt det uheldige ved å fremheve at det er de private barnehagene som står for mangfoldet i sektoren. Dette medfører ikke riktighet. Innen de kommunale barnehagene ser vi også store variasjoner og et mangfold både hva gjelder størrelse og organisering, metodevalg og faglig profil. Også vektlegging av religion, livssyn og filosofi varierer, både i private og offentlige barnehager.

Utdanningsforbundet mener det er viktig at barnehageeiere forpliktes i henhold til § 7 *Barnehageeiers ansvar*, punkt b) formål, å si noe om hvordan barnehagen vil arbeide med formålet.

5.2 § 1 om muligheten til å fastsette særlige bestemmelser om livssynsformål

Utdanningsforbundet støtter ikke forslaget om å videreføre muligheten for å fastsette særlige bestemmelser om livssynsformål for private barnehager og barnehager eiet eller drevet av menigheter innen Den norske kirke. Det vises til avsnittene over.

Utdanningsforbundet vil påpeke at foreldres rett til å velge barnehage ikke alltid kan imøtekommes. Ønskes en barnehage med en spesiell pedagogisk eller religiøs profil, forutsettes det at kommunen har barnehager som tilbyr dette.

Dersom muligheten til særskilt livssynsformål videreføres, mener Utdanningsforbundet at departementet må vurdere om bestemmelsene i § 12 *Samordnet opptak* og § 12a *Rett til barnehageplass*, gir barn og foreldre reell rett til å si nei til et tilbud som bryter med eget tros- og livssyn. Det er slike situasjoner Utdanningsforbundet mener den nye formålsbestemmelsen demmer opp mot.

Alle barnehager må kunne tolke og begrunne sin virksomhet innenfor formålsparagrafen. Barnehageeier bør derfor, i vedtektene, påpeke hvordan man vil arbeide for å oppfylle formålsbestemmelsen.

5.3 § 2 om barnehagens innhold

Utdanningsforbundet har støttet ny formålsparagraf og ser behovet for endringer i innholdsbestemmelsen. Det nye formålet har elementer fra gjeldende § 2 og § 3 i seg. Allikevel mener Utdanningsforbundet at disse bestemmelsene må beskrive henholdsvis innhold og barns rett til medvirkning på en god måte. Vi mener derfor at paragrafenes ordlyd gjerne kan være noe overlappende.

Utdanningsforbundet er enige med Kunnskapsdepartementet i at paragrafene 1, 2 og 3 må sees i sammenheng. § 2 *Innhold* skal redegjøre nærmere for hva et barnehagetilbud skal innebære. Bestemmelsen skal også gi grunnlag for barnehagemyndighetenes veiledning og tilsyn av sektoren.

Utdanningsforbundet mener at bestemmelsen først og fremst må slå fast, og beskrive, barnehagen som en pedagogisk virksomhet. Utdanningsforbundet støtter derfor departementet i å videreføre § 2 første ledd.

Innholdsparagrafen må gi gode beskrivelser av hva barnehagen skal arbeide med og gi foreldrene svar på hva de kan forvente av innhold og arbeidsmåter.

Utdanningsforbundet støtter at kravet til barnehagens samarbeid med hjemmet i § 2 annet ledd er dekket i ny formålsbestemmelse. Det samme gjelder henvisningen til barns utvikling, livslange læring og aktive deltakelse i et demokratisk samfunn.

Utdanningsforbundet mener at § 2 kan sees som et bindeledd, en bro, mellom § 1 *Formål* og § 3 *Barns medvirkning*.

I nåværende innholdsparagraf påpekes barnas medvirkning. I setningen ”*barnehagen skal gi barn muligheter for lek, livsutfoldelse og **meningsfylte** opplevelser og aktiviteter i trygge og samtidig utfordrende omgivelser*”, ligger det en ivaretagning av barns medvirkning. Et annet eksempel er setningen: ”*barnehagen skal støtte barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær og gi utfordringer med **utgangspunkt i barnets interesser, kunnskaper og ferdigheter***”. Hva barnehagen holder på med av tema, aktiviteter og opplevelser, må gi mening for barna og ta utgangspunkt i deres interesser, kunnskaper og ferdigheter. Dette er konkretiseringer av betydningen barns rett til medvirkning må ha for innholdet i barnehagen. Fjerningen av disse formuleringene, som omhandler barns medvirkning i nåværende bestemmelse, er ikke problematisert i høringsdokumentet. Departementet har dermed heller ingen begrunnelse for at denne konkretiseringen fjernes. Utdanningsforbundet vil at innholdsbestemmelsen skal bygge på, og tydeliggjøre barns rett til medvirkning. Dette er en viktig side av barnehagens egenart, og har betydning for arbeidet med å fremme danning og demokrati.

Samtidig som formuleringene som konkretiserer barns rett til medvirkning tas ut, foreslås en ny setning om barnehagens forebyggende og utjevne funksjon. Utdanningsforbundet har forståelse for at departementet vil ha inn de foreslåtte temaene i barnehageloven, men mener at barnehagens funksjon som helsefremmende og forebyggende institusjon, samt oppgaven med å bidra til å utjevne sosiale forskjeller, ikke kan oppfattes som innholdselementer. Innholdsbestemmelsen skal først og fremst beskrive hva som skal kjennetegne barnehagens innhold for å fremme alle barnehagebarns læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.

I høringsdokumentet får vi ingen begrunnelse for at ”*forebyggende funksjon og sosial utjevning*” er foreslått inn. Barnehagen er en viktig læringsarena som virker utjevne her og nå. Også på lengre sikt kan barnehagen ha en utjevne rolle, men det er usikkert i hvilken grad barnehagen kan utjevne sosiale forskjeller som er et resultat av foreldres utdanning, inntekt og etnisk bakgrunn. Hvilket ansvar barnehagen kan tillegges, og hvilke konsekvenser dette bør ha for barnehagens innhold, må utredes nærmere. Utdanningsforbundet ber derfor departementet om å vurdere en egen utredning og høring hva gjelder barnehagens bidrag som en forebyggende og sosialt utjevne samfunnsinstitusjon.

Nåværende bestemmelse henviser også til barnas viktigste aktivitet, lek. Utdanningsforbundet mener at ny § 2 også må omhandle barns lek.

Utdanningsforbundet foreslår følgende utforming av § 2:

Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet.

Barnehagen skal gi barn allsidige muligheter for lek og livsutfoldelse gjennom meningsfylte opplevelser og aktiviteter.

Barnehagen skal ta hensyn til barnas alder, funksjonsnivå, kjønn, sosiale, etniske og kulturelle bakgrunn, herunder samiske barns språk og kultur.

Barnehagen skal formidle kultur, gi rom for barns egen kulturskaping og bidra til at alle barn får oppleve glede og mestring i et sosialt og kulturelt fellesskap.

Barnehagens innhold skal oppfordre og utfordre barn med utgangspunkt i deres interesser, kunnskaper og ferdigheter.

Barnehagen skal fremme barns helse.

Departementet fastsetter en rammeplan for barnehagen. Rammeplanen skal gi retningslinjer for barnehagens innhold og oppgaver.

Barnehagens eier kan tilpasse rammeplanen til lokale forhold.

Med utgangspunkt i rammeplan for barnehager skal samarbeidsutvalget for hver barnehage fastsette en årsplan for den pedagogiske virksomheten.

5.4 § 3 om barns rett til medvirkning

Utdanningsforbundet viser til avsnittene over. På den bakgrunn støtter Utdanningsforbundet departementet i å videreføre gjeldende § 3 *Barns rett til medvirkning*.

5.5 § 7 fjerde ledd, bokstav b om barnehageeiers ansvar

Utdanningsforbundet viser til hva vi har sagt om verdigrunnlaget og vår konklusjon om at det ikke er behov for unntaksbestemmelser knyttet til det nye formålet. Utdanningsforbundet støtter dermed ikke forslag til ny § 7b.

Utdanningsforbundet foreslår at § 7b) heter: *formål, jf. § 1*

5.6 § 10 om godkjenning

Utdanningsforbundet viser til hva vi har sagt om verdigrunnlaget og vår konklusjon om at det ikke er behov for unntaksbestemmelser knyttet til det nye formålet. Tillegget til § 10 støttes dermed ikke.

Med vennlig hilsen
for Utdanningsforbundet

Torbjørn Ryssevik
avdelingssjef

Gun Aamodt
Seniorkonsulent